

Tämä on rinnakkaistallennettu versio alkuperäisestä julkaisusta.

Tämä on julkaisun kustantajan pdf.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Lillkung, S. & Tanskanen, T. 2019. Valmiina kesään, taiteen töihin, maailmalle ja tulevaisuuteen. Talk-verkkolehti, Taide 3.6.2019.

URL: <https://talk.turkuamk.fi/taide/valmiina-kesaan-taiteen-toihin-maailmalle-ja-tulevaisuuteen/>

Kaikki julkaisut Turun AMK:n rinnakkaistallennettujen julkaisujen kokoelmassa Theseuksessa ovat tekijänoikeussäännösten alaisia. Kokoelman tai sen osien käyttö on sallittu sähköisessä muodossa tai tulosteena vain henkilökohtaiseen, ei-kaupalliseen tutkimus- ja opetuskäyttöön. Muuhun käyttöön on hankittava tekijänoikeuden haltijan lupa.

This is a self-archived version of the original publication.

The self-archived version is a publisher's pdf of the original publication.

To cite this, use the original publication:

Lillkung, S. & Tanskanen, T. 2019. Valmiina kesään, taiteen töihin, maailmalle ja tulevaisuuteen. Online Magazine Talk, Art 3.6.2019.

URL: <https://talk.turkuamk.fi/taide/valmiina-kesaan-taiteen-toihin-maailmalle-ja-tulevaisuuteen/>

All material supplied via TUAS self-archived publications collection in Theseus repository is protected by copyright laws. Use of all or part of any of the repository collections is permitted only for personal non-commercial, research or educational purposes in digital and print form. You must obtain permission for any other use.

Sören Lillkung

toimitusjohtaja, Svenska kulturfonden

Timo Tanskanen

koulutusjohtaja, Turun ammattikorkeakoulu / Taideakatemia

Valmiina kesään, taiteen töihin, maailmalle ja tulevaisuuteen

Avainsanat: taide, taideakatemia

Tässä artikkelissa Taideakatemia koulutusjohtaja **Timo Tanskanen** ja Svenska kulturfondenin toimitusjohtaja **Sören Lillkung** esittävät näkemyksiään ammattikorkeakoulun taiteen koulutuksesta sekä taiteen parissa tehtävästä työstä. Tämä artikkeli perustuu kirjoittajien Valmis! -juhlassa 31.5.2019 esittämiin puheisiin, joilla he saattelivat vastavalmistuneita taiteilijoita maailmalle.

Taideakatemia koulutusjohtaja Timo Tanskanen

Ammattikorkeakoulut koulutuspolitiikan heilurissa

Viimeiset kaksi vaalikautta ovat olleet ammattikorkeakouluissa suuren taloudellisen muutoksen aikaa. Valtionosuuden määrä koulutuksen perusrahoituksesta on vähentynyt yli 20 prosenttia. Yli 200 miljoonaa euroa. Samaan aikaan opiskelijamäärät ovat kuitenkin kasvaneet ja miltei kaikilla mittareilla ammattikorkeakoulujen tulokellisuus on parantunut. Ammattikorkeakoulujen henkilökunta ja opiskelijat ovat siis olleet mukana äärimmäisessä koulutuspoliittisessa muutosprosessissa.

Näinä päivinä saamme hallitusneuvottelijoilta Säätyvaltolta uutisia uudesta hallitusohjelmasta. Neuvotteluihin osallistuvilta on kuultu lupauksia koulutuksen ja tutkimuksen positiivisesta huomioimisesta. Korkeakoulutuksen perusrahoituksen vahvistaminen on koko korkeakoulusektorin yhteinen toive hallitusneuvottelijoille. Viime vaalikausilla perusrahoituksesta vietyä suurta pottia on jaettu erillisinä pieninä korvamerkittyyinä projektirahoituksina. Näiden rahoitusten hakeminen ja hallinnoiminen on työllistänyt korkeakouluja merkittävästi, eivätkä kaikki ole päässeet hyötymään rahoituksista. Poliittisessa viestinnässä jokainen erikseen jaettu rahaerä on kuitenkin merkittävä uusi avaus tai satsaus johonkin erityiseen, jolla päättäjät ovat keränneet poliittisia irtopisteitä julkisuudessa.

Taide työllistää – ja siitä pitää saada palkkaa

Taiteen rahoituksen nostaminen yhteen prosenttiin bruttokansantuotteesta on taiteen kentän toive hallitusneuvottelijoille. Vaaliteltoilla toive herätti hyväksyvää nyökkäilyä, ja useimmat puolueet tavoitteeseen sitoutuivatkin. Taiteen rahoituksen lisääminen ei ole yhteiskunnallisesti hukkaan heitettyä rahaa. Opetus- ja kulttuuriministeriön viime syksynä julkaiseman "Luovut alat Suomen talouden ja työllisyyden vahvistajina" -työryhmän raportin mukaan taide ja kulttuuri ovat alana kasvaneet vastoin kaikkia taloudellisia ja poliittisia realiteetteja viimeisten vuosien aikana. Kulttuurialat tuottavat Suomen bruttokansantuotteesta 3,6 prosenttia eli enemmän kuin esimerkiksi metsätalous tai majoitus- ja ravitsemistoiminta. Kulttuurialat työllistävät myös enemmän suomalaisia kuin esimerkiksi metsäteollisuus ja kemianteollisuus yhteensä.

"Käsitys kulttuurialojen huonosta työllisyystilanteesta ei siis pidä paikkaansa ainakaan kategorisesti."

Toki aloilla on eroja, mutta tammikuuisessa Varsinais-Suomen työttömyystilastossa maakunnassa ei ollut työttömän yhtään klassisen musiikin AMK-tutkinnon suorittanutta musisikkoa tai musiikkipedagogia. Tanssinopettajiaakin listalta löytyi tuolloin vain yksi.

Yksi keskeinen taiteen rahoituksen nostamiseen liittyvä tavoite on taiteen tekemisen ammattimaisuuden vahvistaminen – taiteilijapalkka. Taide on työtä, ja työtä tekemällä ammattilaisen pitäisi pystyä elämään. Tämä on yhtenä keskeisenä sisältönä Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmän esityksessä taide- ja taiteilijapolitiikan suuntaviivoiksi lähivuosille. Turun AMK valmisteli lausunnon tähän strategia-asiakirjaan ja kiinnitti siinä erityistä huomiota taiteilijapalkkamallin kehityksen lisäksi apurahajärjestelmän kehittämiseen tukemaan alalla jo toimivien taiteilijoiden täydennyskoulutautumista.

Ammattikorkeakouluista osaamista taidealan työhön

Ammattikorkeakoulun lakisäätöisenä tehtävänä on tuottaa opiskelijoille osaamista, joka tukee työllistymistä. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskuksen Cuporen nuorille taiteilijoille tekemä selvitys osoitti erinomaisesti, että ammattikorkeakoulukoulutus onnistuu näissä tavoitteissa. Kyselyyn vastanneista ammattikorkeakoulusta valmistuneista 71 prosenttia oli sitä mieltä, että opintojen aikana heille on syntynyt todenmukainen käsitys taiteilijan toimeentulosta. Yliopistotutkinnon suorittaneista vain 55 prosenttia oli samaa mieltä.

Lisätäksemme valmistuvien opiskelijoidemme osaamista ja työllistymisväyliä liitimme omasta aloitteestamme muutama vuosi sitten opettajan ammattipedagogiset opinnot osaksi teatteri-ilmaisun ohjaajien koulutusta. Tänä keväänä Taideakatemiasta valmistuivat ensimmäiset opettajapätevyyden omaavat teatteri-ilmaisun ohjaajat.

Tämän innoittamina aloitimme Valmis!-juhlassamme uuden perinteen. Opettajiksi valmistuvat esittävien taiteiden ja musiikin opiskelijat lukivat kukituksen yhteydessä Comeniuksen valan, joka on opettajan työtä tukeva eettinen ohjenuora. Vala on rinnastettavissa lääkäreiden Hippokrateen valaan ja insinöörien Arkhimedeon valaan.

Edellä mainittujen opettajaopintojen lisäksi olemme tehneet muitakin uusia avauksia. Muutama vuosi sitten Taideakatemian koulutustarjonta laajeni kulttuurialoilta myös liiketalouden koulutukseen.

"Tänä keväänä valmistuivat ensimmäiset mediatuotannon tradenomiopiskelijat, jotka ovat urauurtava joukko myös siksi, että koulutus on toteutettu täysin etäopintoina opintojen alussa olleiden kolmen orientaatiopäivän jälkeen."

Opettajamme ja opiskelijamme ovat heittäytyneet ennakkoluulottomasti kehittämään verkkopedagogiikkaa ja etäryhmytymistä – ja tulokset ovat olleet erinomaisia.

Eettinen keskustelu jatkuu

Eettiset teemat ovat muutenkin vahvasti osana toimintaamme. Etenkin kulttuurialoilla esiintyvien vääristyneiden valta-asemien käsittely MeToo-keskusteluissa nousi pinnalle edellisenä lukuvuonna. Tätä teemaa käsiteltiin viime syksynä myös omassa esityksissämme. Tänä lukuvuonna etiikkaa on pohdittu taiteilijan sekä taiteen ja median etiikan kautta. Se on näkynyt seuraavanlaisten kysymysten pohtimisena: Miten ja millä tavoitteilla erilaisia aiheita käsitellään? Miten oma työ on suhteessa yhteiskunnallisiin normeihin ja lainsäädäntöön? Millaisia oikeuksia dokumentaarisen taiteen tai median kohteella on? Millaisia tietoisia riskejä tekijä ottaa itseään kiinnostavia teemoja työstäessään? Taide saa, ja taiteen pitää voida, käsitellä ja kyseenalaistaa kaikkia yhteiskunnallisia ilmiöitä.

"Taiteen ja median ammattilaisia korkeakoulutasolla kouluttaessamme kiinnitämme huomiota ammattimaisiin toimintaperiaatteisiin, oman työn hahmottamiseen yhteiskunnallisessa kontekstissa ja kykyyn argumentoida omia näkemyksiään ja väitteitään."

Tämän haasteen Taideakatemiasta valmistuneet opiskelijat ovat ottaneet hienosti vastaan. Opiskelijoita haastamassa on ollut upea ammattitaitoinen henkilöstö. Tänäkin vuonna he ovat osoittaneet, että yhdessä toimien saavutetaan jotain paljon suurempaa kuin yksin puurtamalla. On yhdessä rakennettu Taideakatemiamia osana Turun ammattikorkeakoulua entistäkin vahvemmaksi ja vaikuttavammaksi toimijaksi.

Yhteistyötä taiteen hyväksi

Parhailtaan Åbo Svenska Teaterissa ovat meneillään syksyllä ensi-iltaan tulevan Kalevala-näyttämöteoksen harjoitukset. Kalevala on nukketheaterin erikoistumiskoulutuksen yhteistyötutanto, joka toteutetaan yhteistyössä Åbo Svenska Teaterin ja Yrkeshögskola Novian kanssa. Tuotantoa tukee Svenska Kulturfonden.

"Kupittalle on rakentumassa Turun ammattikorkeakoulun kampuksen uudisrakennus, johon liittyy Suomen tähän mennessä laajin julkisen taiteen taideohjelma KampusArt."

KampusArt-hankkeessa uudisrakennukseen tuotetaan taidetta sisä- ja ulkotiloihin niin ammattitaitelijoiden kuin opiskelijoidenkin voimin. Lähipäivinä julkaistaan KampusArtin ensimmäinen taidekilpailukohde, joka sijoittuu uuden rakennuksen ulkopuolelle.

Taiteen tie on pitkä ja vaatii asennetta

Ammattilaisena toimiminen taiteen ja median kentällä ei ole helppo valinta. Monilta se on vaatinut jo ennen ammattikorkeakoulujen opintojen alkua toistakymmentä vuotta aktiivista määrätietoista harrastamista ja päätöksen tekemistä ammattikentälle siirtymisestä.

Ensimmäisinä opintojen päivinä tapasimme Varvintorin toisella puolella Köysiteatterissa. Pyysin silloin katsomaan vieruskaveria ja muistamaan, että tulevaisuudessa juuri hän voi olla lähin kollega, alainen tai esimies. Opiskeluaikana syntyneet verkostot työharjoittelussa ja opiskelijakollegoiden välillä ovat korvaamattomia. Valmistumisen jälkeen todentuu se, millainen pohja on rakennettu työuralle.

Vanhan sloganin mukaan "asenne ratkaisee aina". Se ei ole kuitenkaan pelkkä sanonta. Tämä sama viesti tulee myös ammattikentän edustajilta neuvottelukunnissamme. Työllistymiseen tarvitaan asennetta. Mitä se asenne sitten on? Toivoakseni sopivassa suhteessa sekoitus itsevarmuutta, nöyryyttä, huomaavaisuutta, ammattimaista toimintatapaa, rohkeutta, leikkisyyttä, vastuullisuutta, hulluutta, halua kehittyä, virheiden tunnustamista – halua viedä asioita yhdessä eteenpäin ja löytää uusia ratkaisuja. Asenne on oma-aloitteisuutta, intohimoa ja luovuutta.

Meillä Taideakatemiassa yhtenä tärkeänä tavoitteena opinnoissa on, että valmistuville syntyisi ymmärrys osaamisestaan ja sen hyödyntämismahdollisuuksista. Syntyy kyky itse havaita ja rakentaa työtilaisuuksia ja työpaikkoja, kyky työllistää itse itsensä, löytää osaamiselle oikea paikka yhteiskunnassa ja tehdä työtä sinne, missä sitä ei vielä tiedetty olevankaan. Tehdä sellaista työtä, jota algoritmit ja robotit eivät uhkaa, vaan niitä voidaan käyttää palvelujoina. Tällä asenteella tulevaisuus ei ole hyppy tuntemattomaan, vaan rohkea askel eteenpäin.

Valmistajuhlassa kukitettiin tuoreita taiteen ammattilaisia. Kuva: Ilona Tanskanen.

Svenska Kulturfondenin toimitusjohtaja Sören Lillkung

Minulle suuri ilo saada pitää juhlapuhe Taideakatemia valmistajajuhlissa. Tämä tehtävä on minulle erittäin mieluinen, sillä Taideakatemiassa on ollut suuri merkitys myös omalle kehitykselleni ja kasvulleni. Minulla oli kunnia toimia laulun ja yhtyelaulun opettajana korkeatasoisessa ja hieman rönsyilevässäkin musiikkiteatterin koulutusohjelmassa vuosina 1998–2002, ja me myös esiinnyimme tässä samaisessa valmistajajuhlissa keväällä 2002. Ihania muistoja!

Yhteistyötä eilen ja tänään

Toimiessani ammattikorkeakoulu Novian kulttuurikoulutuksen yksikönjohtajana Pietarsaarella vuosina 2010–2018 Taideakatemia oli tärkein yhteistyökumppanimme, rakas serkku, jonka toimintaperiaatteet ovat samat kuin Novialla – yksi kaikkien ja kaikki yhden puolesta. Vuosina 2010–2012 meillä oli kaksivuotinen musiikkiteatterin erikoistumiskoulutus.

Juuri nyt on käynnissä nukke- ja musiikkiteatterin erikoistumiskoulutus, jossa ensi vuonna 20 opiskelijaa on mukana luomassa uudenlaista ja todella mielenkiintoista tulkintaa kansalliseepoksestamme Kalevalasta.

"Yhteistyö on aina sujunut kahdella tai useammalla kielellä ilman ennakkoluuloja ja rajoja sekä keskinäistä kunnioitusta noudattaen."

Kiitos, että saan olla osa Taideakatemiaa.

Taiteella tulevaisuuteen

"Kävelin polkua pitkin kahden ystävän kanssa – aurinko oli laskemassa – yhtäkkiä taivas muuttui verenpunaiseksi – pysähdyin, tuntien itseni uupuneeksi, ja nojasin aitaan – sinimustan vuoron ja kaupungin yllä oli verta ja tulisia kielitä – ystäväni jatkoivat kävelyään, ja minä seisoin siinä, vapisten ahdistuksesta – ja tunsin loputtoman huodon kulkevan läpi luonnon."

Näin kuvasi norjalainen taiteilija Edvard Munch kuuluisaa teostaan "Huuto", vaikka hän aina halusikin tuoda kokemuksensa esiin sanattomasti. Taideteoksen (tai oikeastaan taideteokset, jotka oli tehty eri tekniikoilla) hän maalasi vuosina 1893–1910.

Siihen aikaan vanhemmat varoittelivat lapsiaan fysiikan opiskelun kannattamattomuudesta, sillä fysiikalla ei nähty olevan minkäänlaista tulevaisuutta; kaikki sillä alalla oli jo keksitty. Sitten alettiin kuitenkin puhua suhteellisuusteoriasta, kvanttifysiikasta ja siitä oivalluksesta, että kaikki liittyy toisiinsa.

Taiteilijat ovat eri tavoin ennustaneet ja hahmotelleet tulevaisuutta. Parhaassa tapauksessa taiteella on siis ennustuksellista voimaa, ja siksi saksalaisen filosofin Franz Rosenzweigin mukaan taiteilijat vapautetaan viimeisellä tuomiolla.

"Todellinen työ, luova työ, tuntuu olevan jatkuvaa kamppailua tyydytyksen ja kaipauksen välillä."

Kaipausten kautta oppii tuntemaan maailman – todellisuuden. Tyytyväisyys on aina hetkellistä, ja onni on katoavaista. Goethe sanoi, että hänen onnellisuutensa ei ole koskaan kestänyt kokonaista päivää. Hänen mukaansa onnellisuus johtaa kyllästymiseen ja on vahingollista ihmisille.

Luovaa leikkiä

"Leikitäänkö?" Näin kysyy lapsi, joka kohtaa toisen lapsen tai useampia lapsia. Luontevasti, itsestään selvästi ja suoraan ilman epäilyksiä – leikitäänkö? Siinä hetkessä ei ole aikaa eikä tilaa – leikki alkaa ja mielikuvitus vie sitä eteenpäin. Luovuus virtaa ja lapset oppivat leikin kautta sosiaalista yhdessäoloa ja tiimityöskentelytaitoja, joissa kaikki ovat osallisina. Luovuutta on kaikessa todellisessa elämässä, olipa kyse sitten varhaiskasvatuksesta tai akateemisesta huippututkimuksesta, ruohonjuuritason kulttuurista tai ammattilaisen toiminnasta.

Venäläinen filosofi Nikolai Berdjajev kuvaa leikkiä todellisena elämänä eli luovuutena. Vapautena luoviin tekoihin, luovaan paloon niin pakon kuin jäähmetyneen omahyväisyydenkin sijaan. Ihminen on vapaa ollessaan luovan toiminnan tilassa. Luovuuden tuotokset ovat olemassa ajassa, mutta itse luova toiminta on ajan ja paikan ulkopuolella. Luovuus sytyttää tulia, kun taas kulttuuri pahimmassa tapauksessa voi sammuttaa liekin. Luovuudessa upeaa on se, että se ei ole hierarkkista.

Taiteella ja sen tekijöillä on merkitystä

Teillä kaikilla vastavalmistuneilla on syytä olla ylpeitä ja iloisia siitä, että saatte tutkintotodistuksenne Taideakatemiasta. Olette vastoin nykyajan trendiä syventyneet useamman vuoden ajan opintoihinne ja saavuttaneet asetetun tavoitteen. Ja olette onnistuneet. Ohjaajanne, opettajanne ja suunnannäyttäjänne ovat ylpeitä teistä, ja me toivotamme teille koko sydämeämme onnea ja menestystä tärkeässä tehtävässänne tästä eteenpäin. Sillä te olette tärkeitä.

Luovuus ongelmien ratkaisussa

Minäpä hieman tarkennan, miksi. Ihmiskunta ja maapallomme ovat kriisissä, sanovat arvostetut fyysikot David Bohm ja F. David Peat. Ja tämän kriisin aiheuttajat ovat mitä suurimmassa määrin moderni tiede ja teknologia. Tiede on kadottanut suuntansa, ja sen tavasta tarkastella luontoa ja yhteiskuntaa on tullut rajoittunut, abstrakti ja epäyhtenäinen. Bohm ja Peat osoittavat kirjassaan *Tiede, järjestys ja luovuus*, miten luovuuden virta ratkaisisi sen kangistumisen, joka nykyään saa tieteen ja teknologian aiheuttamaan enemmän tuhoa kuin hyötyä.

Bohm ja Peat kaipaavat sitä, että kaavojen sijaan keskityttäisiin ideoihin, hajanaisuuden sijaan kokonaisuuteen sekä mekaniikan sijaan tarkoitukseen. He käsittelevät myös useita ajankohtaisia ilmiöitä, kuten kaaosteoriaa, fraktaalija, tekoälyä ja paradigmien vaihdosta. Bohmille, Peatille ja Berdjajeville on itsestään selvää, että meidän täytyy vapauttaa luovuutemme – niin elämässä kuin tieteessä – voidaksemme selviytyä kriisistämme. He ovat myös vakuuttuneita siitä, että tämä tulee onnistumaan, jos meillä vain on uskallusta.

Tarvitaan rohkeutta olla oma itsensä

Joten, hyvät ystävät! Meidän luovien tekijöiden on siis oltava rohkeita. Meidän taiteilijoiden sekä ympäri maailmaa olevien kollegoidemme, joille luovuus on ikuinen ja luontainen seuralainen ja leikki vapauttaja.

Lisäksi te vastavalmistuneet olette nyt päämäärätietoisesti hankkineet itsellenne tietoa, joka on välttämätöntä polttoainetta luovuudelle.

"Nyt on siis kyse uskaltamisesta. Siitä, että uskallatte olla juuri sitä, mitä olette, niin ihmisinä, ammattilaisina kuin jatko-opiskelijoina."

Lopputuloksena voi olla jotain, mitä ette edes osanneet kuvitellakaan tekevänne – pääasia on, että jatkatte luomista, vastuunkantamista, kyseenalaistamista, taistelemista, työskentelemistä, kulkemista, rakastamista ja että uskallatte aina leikkiä.

Haluun rohkaista kaikkia teitä vastavalmistuneita, kaikilla taiteenaloilla, uskaltamaan luoda uusia asioita ja näin jalostamaan sukupolvenne kykyä avoimuuteen, suvaitsevaisuuteen ja monikulttuurisuuteen. Välttääkö sitä pirstoutumista, josta Bohm, Peat ja Berdjajev varoittavat – illuusioita siitä, että ihmisen rakkaimmat ideat, vakiintuneet rakenteet ja instituutiot voivat elää vaikka kuinka kauan ilman muutoksia. Se on silmänlumetta, joka johtaa illuusion ja itsepetokseen. Myös ammattikorkeakoulujen täytyy jatkuvasti ottaa itseään niskasta kiinni.

Taideetos on uniikki oman aikansa tuote

Venäläinen kirjailija Wassily Kandinsky toteaa kirjassaan *Taiteen henkinen olemus*, jonka alkuperäisteos julkaistiin vuonna 1910, että jokainen taideetos syntyy omana aikanaan. Eli jokaisen kulttuurin aikakausi synnyttää omanlaistaan taidetta, jota ei koskaan ole mahdollista toistaa. Jäljennökset ovat hengettömiä kaikkina aikoina. Tällaiset teokset ovat vain pinnallisesti ja muodollisesti samankaltaisia. Taideosten jäljennöksistä puuttuu syvämpi merkitys.

Kandinskyn taidekäsitelmä lähti siitä, että taiteilija ei itse koskaan pysty luomaan mitään uutta – taiteilija voi ainoastaan paljastaa vain yhä enemmän siitä suuresta "hengellisestä", jo valmiista ja olemassa olevasta maailmankaikkeudesta. Sielu kokee hengellisen materiaalin samalla tavalla kuin näköaisti käsittää näkyvän. Kandinsky avasi näin ovet modernisille ja nykyaikaiselle.

Maailmalle luovuus aseena – vapauteen, leikkiin ja luovuuteen

Hyvät ystävät! Toivon sydämeni pohjasta, että te tänään valmistuvat olette löytäneet intohimon, joka vapauttaa minutenne maailmaan. Niin, että te, kuten me kaikki, tämän opiskelutoverinne ja opettajanne, otatte rohkeasti vastaan tämän haasteen. Ihmiskunnan ja maapallomme pelastamisen luovuus aseena.

Olette tästä päivästä lähtien Taideakatemia-alumneja. Toivon, että jatkatte yhteydenpitoa, sillä meillä on yhteinen tehtävä. Jatkakaamme yhdessä leikkimistä ja luomista muuttaaksemme tämän jäähmettyneen, itsekeskeisen, omistushaluisen nykyaikamme, jonka keskellä elämme, avoimeksi, välittäväksi ja rakastavaksi ihmisyydeksi. Jakob Böhmén sanoi: Kaikki luova omatoiminta on leikkiä, ja niin kuin leikki ja työ ovat sidottuja meihin, niin molemmat niistä ovat orgaanisen ylijäämäenergian virtaa ja vapaita hyödyllisyyden tavoitteista.

"To be or not to be" kysyi William Shakespeare. "To do is to be", sanoi Jean-Paul Sartre, kun taas Frank Sinatra sanoi kaiken tämän vielä hieman yksinkertaisemmin: "Do, be, do, be do".

Oikein ihanaa kesää ja menestystä elämänpolullenne!